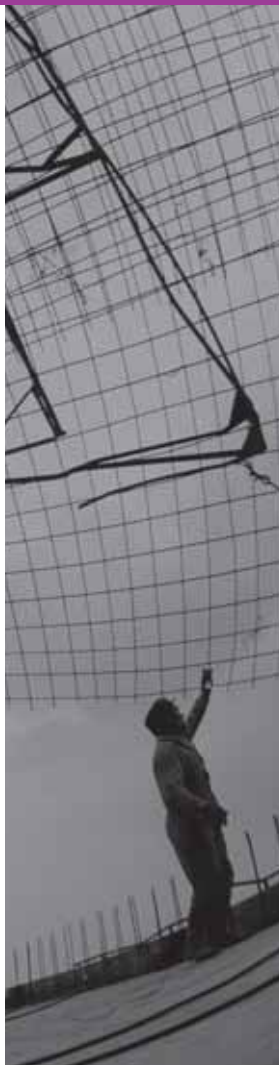

2009. gada pārskats

Kopsavilkums

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Galvenie pasākumi 2009. gadā

Visā Eiropā 2009. gads bija ekonomikas krīzes gads, kad daudzas valstis cīnījās, lai to ekonomika izkļūtu no recesijas un lai apturētu augošos bezdarba rādītājus. Šajā grūtajā laikā Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (turpmāk tekstā – “Aģentūra”) turpināja uzsvērt, cik svarīga sekmīgām organizācijām ir darba drošība un veselības aizsardzība.

Atskatoties uz 2009. gadu, Aģentūras galvenās rūpes bija saistītas ar Eiropas apsekojumu par jaunajiem un nākotnes riskiem (ESENER), Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņu par darba vides risku novērtēšanu, Eiropas aptauju par darba drošību un veselības aizsardzību, fotokonkursu un Drošas darbavietas filmu godalgas piešķiršanu.

INFORMĀCIJAS VĀKŠANA UN ANALĪZE

Eiropas Riska observatorija

2009. gadā noslēdzās datu vākšana Aģentūras lielākajā projektā – [“Eiropas uzņēmumu aptauja par jaunajiem un nākotnes riskiem \(ESENER\)”](#). Aptauja sniedz reālajā laikā iegūtu informāciju no organizācijām visā Eiropā, atklājot, kā tās mazina darba drošības un veselības aizsardzības riskus (jo īpaši psihosociālos riskus, piemēram, spriedzi, vardarbību un vajāšanu darbavietās) un kādi apstākļi veicina, bet kādi kavē labu pārvaldību darba drošības un veselības aizsardzības jomā – tā ir būtiska informācija gan politikas veidotājiem, gan uzņēmumiem. Tā bija pirmā reize, kad par šo tematu tika rīkots Eiropas mēroga aptauja uzņēmumu līmenī. Provizoriskie rezultāti tika paziņoti Aģentūras Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņas par darba vides risku novērtēšanu noslēguma pasākumā, kas notika 2009. gada novembrī, bet galīgie rezultāti tiks nodoti atklātībai 2010. gada jūnijā Spānijas ES Padomes prezidentūras pasākuma laikā.

Aģentūras Eiropas Riska observatorija (ERO) 2009. gadā uzsāka “Prognožu projektu”, kas ir vēl plašāks, apskatot jau acīmredzamos riskus. “Prognožu projekts” ir paredzēts desmit gadu laikposmam un tas nodrošinās politikas veidotājus ar iespējamiem nākotnes scenārijiem, palīdzot rīkoties, lai mazinātu jaunu risku rašanos darbavietās. Pirmajā prognožu pētījumā, kas sākās 2009. gadā ar uzaicinājumu piedalīties konkursā, tiks apskatītas iespējas savlaicīgi paredzēt jaunus un nākotnes riskus “zaļajās” darbavietās.

Tika publicētas [“Ekspertu prognozes par nākotnes ķīmiskajiem riskiem saistībā ar arodveselību”](#) – tas bija pēdējais no četriem lielajiem ERO pārskatiem par nākotnes riskiem, iepriekšējie ziņojumi raksturoja psihosociālos, fiziskos un bioloģiskos riskus – šo pārskatu kopējais mērķis ir uzlabot kompetenci minētajās galvenajās darba drošības un veselības aizsardzības (DDVA) jomās. Ķīmikāliju pārskatā, kurā apkopoti speciālistu viedokļi no visas Eiropas, atklājas

konkrētas bažas, ko izraisa daži vielu tipi un daži iedarbības veidi. Arī pārējie ziņojumi noderēs kā sākumpunkts turpmākiem pētījumiem un diskusijām.

Literatūras apskats par tematu [“Uzturēšana un DDVA”](#) tika sagatavots, lai atbalstītu Aģentūras Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņu 2010.–2011. gadā, kas pievērsīsies drošības uzturēšanas darbā jautājumiem. Šis apskats sniedz pirmo vispusīgo ieskatu uzturēšanas darbinieku darba apstākļos un tajā pirmo reizi konstatē augsto nelaiemes gadījumu īpatsvaru Eiropas darbavietās saistībā ar uzturēšanas darbiem.

Aģentūras iesāktā [“DDVA skaitļos”](#) projekta ietvaros, kura mērķis ir nodrošināt pierādījumu bāzi, lai novērstu nelaiemes gadījumus un saslimšanas Eiropas darbavietās, tika publicēts pārskats [“DDVA skaitļos: spriedze darbavietās – fakti un skaitļi”](#), apkopojot statistiku un izpētes rezultātus visā Eiropā.

Arī projekta [“Sievietes darbavietās”](#) ietvaros ir uzsākta literatūras apskata veidošana, un tajā tiek analizēta tā ietekme uz DDVA, ko izraisa sieviešu skaita palielināšanās Eiropas darbaspēka tirgū.

Projektā [“NEW OSH ERA”](#) (“Jaunā DDVA ēra”), kura mērķis ir uzlabot DDVA izpētes koordināciju Eiropā, dalīborganizācijas izplatīja savu pirmo kopīgo uzaicinājumu jautājumā par spriedzi, kas saistīta ar darbu.

Literatūras apskats par 2009. gadu, kas pievēršas [“Cilvēku un mehānismu sadarbībai kā nākotnes riskam”](#), turpinot ERO pārskatā par nākotnes fiziskajiem riskiem aizsāktu tematu, uzsver to, cik svarīga ir ergonomiska struktūra.

Cits literatūras apskats par tematu [“Uzkopšanas darbinieku darba drošība un veselības aizsardzība”](#) apskata riskus, ar kuriem šie darbinieki saskaras – tas ir pirmais šāda veida pētījums, kas veikts ES līmenī. Aģentūra organizēja semināru, piedaloties ieinteresētajām pusēm un pētniekiem, lai apspriestu šā apskata secinājumus un noskaidrotu, ko ir iespējams darīt, lai uzlabotu šīs bieži vien “nepamanītās” darbinieku grupas darba drošību un veselības aizsardzību.

Jaunais ziņojums [“Pētnieciska aptauja par arodiedarbības robežvērtībām \(OEL\) attiecībā uz kancerogēniem, mutagēniem un reprotoksiskām vielām \(CMR\) ES dalībvalstu līmenī”](#) sniedz ieskatu sistēmās, ko izmanto dažādās ES dalībvalstīs, lai noteiktu arodiedarbības robežvērtības bīstamām vielām.

Ziņojums [“Darba inspekciju stratēģiskā plānošana darba drošības un veselības aizsardzības jomā”](#) analizē DDVA virzienus, ko darba inspekcijas uzskata par prioritāriem izpētes un informēšanas jautājumos. Darba inspekcijām ir liela nozīme darba drošības un veselības aizsardzības veicināšanā un tās arvien vairāk pievērš uzmanību nākotnes risku paredzēšanai, definēšanai un novēršanai.

Darba vides informācija

Darba vides informācijas nodaļa strādā ar ekonomiskās stimulēšanas jautājumiem, jo šajā jomā aktīvajām organizācijām ir nepieciešama ļoti kvalitatīva informācija. Daudzas valdības un apdrošinātāji vēlētos ieviest labākas stimulēšanas shēmas, bet tiem ir vajadzīga informācija, kā to izdarīt, un par to, kuri modeļi ir apliecinājuši efektivitāti. Ziņojumā izteiktie secinājumi tika izmantoti divos speciālistu semināros par šo tematu.

Veselībai nekaitīgu darbavietu veicināšanas projektā, kas pievērsās darba devēju centieniem rosināt darbiniekus ievērot veselīgu dzīvesveidu, tika veikti pētījumi par "[Veselības veicināšanas transporta nozarē](#)" ietekmi un "[Garīgās veselības veicināšanas veselības aprūpes nozarē](#)" ietekmi, kā arī tika apkopoti piemēri par garīgās veselības veicināšanu un veselībai nekaitīgu darbavietu veicināšanu jauno darbinieku vidū.

Divi ziņojumi 2009. gadā tika sagatavoti par DDVA integrēšanu jeb "nozīmes palielināšanu" izglītībā. Pirmais no tiem, "[DDVA skolu mācību programmās – prasības un pasākumi dalībvalstīs](#)", ir pirmais vispusīgais pārskats par veidiem, kā ES dalībvalstīs iekļauj DDVA un riska izglītību valstu skolu mācību programmās. Otrais, "[Riska novēršana jaunajiem darbiniekiem – politika, programmas un situācija darbvietās](#)", sniedz labas prakses piemērus to risku novēršanā, kas apdraud jaunus darbiniekus.

Viens no drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņas par darba vides risku novērtēšanu turpinājumiem būs pašlaik izstrādē esošais bezmaksas "[tiešsaistes interaktīvais riska novērtēšanas rīks](#)" (OIRA), kas būs paredzēts mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem. Turklāt plaša datu bāze ir pieejama arī tīmekļa vietnē, kas apkopo kontrolosarakstus, rokasgrāmatas un citus riska novērtējuma rīkus visā Eiropā.

Ziņojumā "[Riska novēršana praksē – laba prakse riska novērtēšanā](#)" ir apkopoti piemēri, kas raksturo efektīvus riska novērtējumus, kuri atzīti, piešķirot tiem Eiropas Labas prakses balvas 2008.–2009. gada Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņas ietvaros.

Ziņojums "[Arodrisku novērtēšana, izskaušana un būtiska samazināšana](#)" raksturo gadījumus daudzās darbvietās, kas apliecina, kā riska novērtēšanas process ir ļāvis atklāt riskus, tos izskaust vai būtiski samazināt.

Tikmēr ziņojums "[Darbavietu daudzveidība un riska novērtējums, nodrošinot ikviena iesaistīšanu](#)" iezīmē nepieciešamību veikt ietverošu riska novērtējumu, lai risku novērtēšanā un pārvaldībā ņemtu vērā darbinieku daudzveidību.

Daudzi izpētes projekti tika pabeigti par balsta un kustību sistēmas darbības traucējumu novēršanu [lauksaimniecībā](#).

2009. gadā tika uzsākts arī projekts DDVA riska pārvaldības labas prakses noteikšanā autotransportā.

Aģentūra arī turpināja darbu, lai atvieglotu tās sadaļas vispārējo pieejamību savā tīmekļa vietnē, kas veltīta [Eiropas DDVA tiesību aktiem](#).

Plašs dažādu materiālu klāsts 2009. gada laikā tika sagatavots nākamajai [Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņai par drošības uzturēšanu](#) darbā, tostarp

kampaņas ceļvedis, faktu lapas, prezentācijas, plakāti un bukleti, labas prakses piemēri un animācijas videofilma, kurā darbojas populārais animācijas varonis *Napo*.

SAZIŅA, KAMPAŅAS UN POPULARIZĒŠANA

2009. gads bija otrais un pēdējais gads, kad notika Aģentūras īpaši veiksmīgā [Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņa par darba vides risku novērtēšanu](#), kas ir darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldības stūrakmens. Šī kampaņa, kas pašlaik savā nozarē ir lielākā kampaņa pasaulē, pieredzēja rekordaugstu dalību visās ES dalībvalstīs un ārpus tām. Visā Eiropā tika izdalīti vairāk nekā divi miljoni kampaņas materiālu informatīvo vienību.

Kampaņas pasākumos kā [oficiālie kampaņas partneri](#) iesaistījās arī 43 nozīmīgas Eiropas organizācijas.

[Labas prakses balvas](#), kuru piešķiršana bija organizēta kampaņas ietvaros, kā atzinību saņēma organizācijas, kas bija ievērojami veicinājušas darba vides risku novērtēšanu darbvietās.

Aģentūra kopā ar visiem kontaktpunktiem organizēja šādu Eiropas kampaņas atbalsta paketi (EKAP), kas sekmēja kampaņas pasākumus valstu līmenī: 101 valstu partnerību un iesaistīto pušu sanāksmi, 14 pasākumus plašsaziņas līdzekļiem (preses konferences, žurnālistu un speciālistu "apaļā galda" sanāksmes), trīs radio programmas "zvaniet – atbildam", 21 valstu ziņu izlaidumu un 20 profesionālas publikācijas.

Tika veikts arī kampaņas pasākumu, divgadīgā kampaņas modeļa un EKAP kampaņas atbalsta mehānisma efektivitātes izvērtējums. Kopumā 2008.–2009. gada Drošu un veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņa bija viena no sekmīgākajām kampaņām, un ļoti daudzi pierādījumi apliecina, ka tā ir uzlabojusi informētību par riska novērtējuma (un tā veikšanas metožu) svarīgumu, kā arī devusi citus pozitīvus rezultātus.

[Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā 2009. gada oktobrī](#) bija kampaņas pasākumu kulminācija, un tās ietvaros bija organizētas dažādas konferences, semināri un mācību sesijas.

Kampaņa noslēdzās ar [Eiropas augstākā līmeņa tikšanos par darba vides risku novērtēšanu un MVU](#) – šo pasākumu atbalstīja Zviedrijas ES Padomes prezidentūra, Spānijas valdība un Basku reģiona valdība. ES politikas veidotāji, sociālie partneri un vadošie darba drošības un veselības aizsardzības speciālisti sapulcējās vienkopos, lai apspriestu kampaņas rosinātos jautājumus.

Pirmo reizi noslēguma pasākumā bija iekļauta [Tikla diena](#), kuras laikā Aģentūras partneri visā Eiropā un jo īpaši kontaktpunkti varēja satikties, lai dalītos ar idejām un kompetenci.

Aģentūras informēšanas darbības 2009. gadā ietvēra "[Eiropas aptauju par darba drošību un veselības aizsardzību](#)", kuras mērķis bija noskaidrot, ko Eiropas darbinieki domā par saviem darba apstākļiem. Iegūtie rezultāti liecina, ka Eiropas pilsoņu vidū ir plaši izplatītas bažas par to, ka šā brīža ekonomiskā krīze varētu nelabvēlīgi ietekmēt darba drošību un veselības aizsardzību, apdraudot panākumus, kas, viņuprāt, ir gūti pēdējo piecu

gadu laikā. Būtībā seši no desmit eiropiešiem domā, ka pasaules ekonomikas lejupslīde pasliktinās darba apstākļus, jo īpaši attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību.

[Eiropas mēroga fotokonkursam](#) 800 dalībnieki no visas Eiropas Savienības iesūtīja vairāk nekā 1600 darbu. Fotogrāfiem bija lūgts sniegt savu interpretāciju par jautājumu "Kāds ir Jūsu priekšstats par darba drošību un veselības aizsardzību?"

2009. gadā Aģentūra pirmo reizi atbalstīja [Drošas darbavietas filmu godalgas piešķiršanu](#) Starptautiskajā Leipcigas dokumentālo un animācijas filmu festivālā par labāko dokumentālo filmu saistībā ar darba jautājumiem. Uzvarēja filma "A Blooming Business" ("Plaukstošais uzņēmums"), kuru uzņēmis Nīderlandes kinorežisors *Ton Van Zantvoort* un kurā atainoti bīstamie darba apstākļi globalizētajā ziedu audzēšanas nozarē.

Popularizēšanas pasākumi bija saistīti arī ar žurnālistu apmeklējumu organizēšanu pie Labas prakses balvas ieguvējiem, Aģentūras videofilmu gatavošanu un daudzu citu DDVA pasākumu organizēšanu.

Plašsaziņas līdzekļu izpēte visa gada garumā apliecināja lielo preses interesi par Aģentūras darbu – tika saņemtas 2260 laikrakstu publikācijas.

2009. gadā tika veikti pirmie soļi jaunas komunikācijas partnerības veidošanā, un tā attieksies uz Aģentūras sadarbību ar Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorātu un tā Uzņēmumu Eiropas tīklu (*EEN*), lai aptvertu MVU, jo īpaši ar DDVA informāciju.

Izstrādes tīmeklī 2009. gadā bija saistītas ar jaunas Aģentūras diskusiju vietnes izveidi, lietotāju apsekojumu, Aģentūras tīmekļa vietnes salīdzinošu novērtēšanu attiecībā pret citu līdzīgu organizāciju vietnēm, kā arī jau trešo gadu ilgušo aģentūras "Google AdWords" veicināšanas kampaņu.

TĪKLA ATTĪSTĪŠANA

Aģentūra turpināja darbu pie tās stratēģijas saskaņošanas ar citu DDVA organizāciju stratēģijām. Aģentūra arī vāca datus, lai varētu izvērtēt tās darbību ietekmi, un turpināja nostiprināt sadarbību ar starptautiskajiem partneriem (tostarp pirmo reizi ar dažām Eiropas Kaimiņattiecību politikas valstīm).

2010. GADA PERSPEKTĪVA

Aģentūras darbs 2010. gadā būs saistīts arī ar "Prognožu projekta" īstenošanu. Pirmajā posmā tiks noskaidroti galvenie pārmaiņu dzinējspēki "zaļajās" darbavietās sociālajā un kultūras, ekonomikas, politikas, tehniskajā un vides aizsardzības jomā.

Literatūras apskati un ziņojumi pievērsīsies nanotehnoloģijām, darbinieku līdzdalībai, apvienotajai iedarbībai, ko izraisa balsta un kustību sistēmas darbības traucējumi (BKSDT) un psihosociālie riski, vardarbība un vajāšana darbavietās, darba drošības un veselības aizsardzības riski, ar ko saskaras pašnodarbinātie darbinieki; būs arī ziņojumi kampaņas par drošības uzturēšanu darbā atbalstam.

ESENER apsekojums plašsaziņas līdzekļos oficiāli sāksies 2010. gada jūnijā ar Spānijas ES Padomes prezidentūras atbalstu uzreiz pēc Eiropas Parlamenta informēšanas, kas notiks martā – ziņojums par pirmajiem rezultātiem tiks publicēts jūnijā, tiks arī izstrādāts tiešsaistes kartēšanas rīks, lai palīdzētu analizēt aptaujas datus. Šīs sekundārās analīzes ietvaros ir pasūtīti četri ziņojumi.

Aģentūra īsteno izmēģinājuma projektus, lai validētu tās *OiRA* rīka izklādes stratēģiju, kā arī sadarbosies ar partneriem, lai izstrādātu citus rīkus konkrētām nozarēm un valstīm.

Ziņojums par ekonomisko stimulēšanu sniegs atjauninātu priekšstatu par pamudinājumiem (piemēram, mazākas apdrošināšanas prēmijas un nodokļu atlaides), ko visā Eiropā izmanto, lai motivētu organizācijas uzlabot DDVA.

Veselībai nekaitīgu darbavietu veicināšanas projekta rezultāts būs divas faktu lapas, gadījumu izpētes ziņojumi par arodveselības veicināšanu gados jauno darbinieku vidū un ziņojumi par garīgās veselības veicināšanu darbavietās.

Sāksies darbs pie 2012.–2013. gada kampaņas darbības jomas definēšanas; tā pievērsīsies vienam no Kopienas stratēģijas pamattematiem – riska novēršanas veicināšanai kā Eiropas nostādnes stūrakmenim darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanā.

2010.–2011. gada Veselībai nekaitīgu darbavietu kampaņas par drošības uzturēšanu darbā popularizēšanas pasākumi būs saistīti ar ES Partnerības sanāksmi, kas ar kampaņu iepazīstinās iespējamus partnerus, kā arī ar kampaņas oficiālo atklāšanu 28. aprīlī un Eiropas nedēļu drošībai un veselībai darbā oktobrī.

Tiks izplatīts daudz kampaņas materiālu, un desmito reizi tiks organizēts Labas prakses konkurss, lai pagodinātu organizācijas, kas izstrādājušas inovatīvas metodes darba drošības un veselības aizsardzības veicināšanai.

2010. gadā vēlreiz tiks piešķirta Drošas darbavietas filmu godalga, un tas notiks Leipcigas dokumentālo filmu festivāla ietvaros.

Visbeidzot, tā kā Aģentūra 2010. gadā koordinē aģentūru vadītāju tīklu, tā pārstāvēs visas reglamentējošās ES aģentūras laikā, kad tiks apspriesta aģentūru vieta turpmākajā ES pārvaldības sistēmā.